Litterärt från Finland

UNDER DEN LÅNGA del av året då man återhämtar sig efter den senaste boklavinen och förbereder nästa brukar andarna styrka sig med diskussion. Redan i slutet av fjolåret startade, på finskt initiativ, en debatt om kulturutbytet mellan den svenska och den finska delen av Finlands folk, och efter hand fick den många avläggare och förgreningar. Deltagandet var livligt, och också om åsikterna på ömse sidor var högst skiftande, fick man i alla fall ett slutintryck av att särskilt den litterära kontaktviljan är stark och kanske starkare än på länge.

När de första enquêterna och polemikerna började ebba ut fördes diskussionen småningom in på områden där det tycktes brännas lite värre, att döma av att invektiven ibland antog nästan balkanska valörer. Knappt hade professor *V. A. Koskenniemi* i en tämligen hovsam ton utlagt den äktfinska synen på den finlandssvenska litteraturens isolerade ställning, så fick han heta glasögonprydd pytonorm; och knappt hade *Hagar Olsson* beklagat samma mellanställning, så blev hon kallad andlig pyroman och beskylld för hopplöst negativt tjat.

NU ÄR DET ju tyvärr så att den *finlandssvenska litteraturen* — utan att för den skull visa några tecken på tvinsot — sitter mycket trångt. Läsekretsen är numeriskt sett obetydlig för det värdefullaste som skrivs. När det nu för n:te gången klagas över att de finlandssvenska författarna inte når fram till "folket", så glömmer de klagande gärna att det nog inte bara är författarnas fel. En hel del av skulden bär också den envisa och förstockade propaganda mot den moderna dikten som har hållit i sig ända från Edith Södergrans dagar och hållits vid liv just av folk som kanske kunde haft förutsättningar att förmedla och lätta upp det svåra. Men det att vår konstnärligt främsta diktning bara räknar något hundratal verkligt intresserade läsare beror förstås också på annat. På finlandssvenskt håll är det kulturbärande skiktet både tunt och kringskuret. Faran för litterär inavel är stor; på den punkten brändes det också en smula i diskussionen.

MEN I ÖSTERBOTTEN vaknade andarna. I denna provins har man länge, och med en viss rätt, känt sig undanskjuten och menat att det litterära livet alltför mycket har centraliserats till huvudstaden. I landskapets svenska huvudorgan, Wasabladet, har denna vår förts en livlig debatt med många vittnesmål om den kulturella avstängningen; startskottet sköt Hagar Olsson. Nu har man sammankallat ett möte till början av juni, då det ska grundas en sammanslutning av litteraturintresserade österbottningar. Det är tydligen meningen att huvudvikten ska läggas vid ett aktivt litteraturintresse. Till föreningen ska höra dels de av våra svenska författare som lever och verkar i Österbotten, dels de många skribenter i bygderna som hittills har skrivit för bordslådan eller andra privata fora.

På den vägen kan det kanske bli någonting gjort för att få fram de finlandssvenska bygdeförfattare som nu saknas och behövs.

PÅ FINSKT HÅLL är det som bekant annorlunda; där har bygde- och folklivsskildrarna skapat prosakonsten och gett den dess livsnerv. Men tyngdpunkten håller kanske på att flyttas. Det tycker sig åtminstone en av de ledande yngre kritikerna, *Kauko Kare*, kunna konstatera i en översikt av den finska prosan under de senaste tio åren. Det är *Mika Waltaris* "Sinuhe" som han väljer till typexempel; och han menar att man inte minst i den kan iaktta fyrtitalets finska tidsstämning och därtill en massa prov på de olika flyktvägar som den finska prosan väljer undan verklighetens tryck. Finska författare flyr nämligen: till historisk tid; till dröm och saga; till människan (?); till humorn; till driftlivet, särskilt om de är kvinnor; och allt detta sker för att förneka krigstidens ideella och politiska nederlag. "Sinuhe" är ett slags sammanfattning — "ett litet europeiskt folks dynamiska protest mot stormakternas moral- och hänsynslösa makt- och rovpolitik" och en "de besegrades bitterljuva evighetshämnd på segrarna". Också för stunden får ju hämnden anses ganska lyckad, i den mån den gäller den stormakt och segrare med vilken Finland inte råkade i krig... Men även om man inte riktigt vill tillerkänna "Sinuhe" så majestätiska mått, får man nog ge Kare rätt i flyktteorin, som inte alls hade behövt hårdras in absurdum.

MIKA WALTARI själv fortsätter i mammutspåren. När man har läst de 963 sidorna i "Mikael Hakim", hans fjolårsbok, är man trots irritationen över det myckna dödköttet övertygad om att det var mödan värt. Slutpartiet har onekligen resning; där diskuteras och skildras i österländsk förklädnad så allvarliga problem som samvetets, den inre och den yttre lojalitetens bud, och det sker inte med den egyptiske läkarens smått odrägliga attityd av elegant pessimism.

Svenska läsare får stifta bekantskap med "Mikael Hakim" i höst, men besparas bortåt tre hundra sidor och kommer knappast att sakna dem.

TH. WARBURTON

För att kunna det måste man känna till hela hans själsliga utveckling.

Fråga är väl om det någonsin kommer att ges material till en sådan kunskap. Till det egendomligaste i både breven och diktningen hör den nästan fullständiga frånvaron av synliga barndomsminnen. Det föreligger på den punkten en likgiltighet eller en oerhört djup slutenhet som inte tycks lämna mycket hopp om att Obstfelders förhållande till föräldrarna eller hans religiösa barndomsupplevelser skall kunna klarläggas. Det är möjligt att vi aldrig kan komma hans personlighet just mycket närmare än i det porträtt som ingår i Helge Rodes minnesdikt:

Kom du tyst ind i min stue
havde blikket dette fjærne,
sære glimt, som om dets lue
lyste mod en ukendt stjerne.

Og du strøg dig over panden
med en sagte, angstfuld varhed.
Den var træt, men ingen anden
pande eied sådan klarhed.

ÖRJAN LINDBERGER.

KVINNLIGA POETER

TVÅ KVINNLIGA poeter bidrar till vårens svenska poesi. En av dem, *Solveig Landquist*, har tidigare framträtt med lyrik av drömmande, romantiskt kynne, och liknande tongångar är förhärskande i hennes nya diktsamling, *Färd i Gröna Gången* (Wahlström & Widstrand, 2:75). Solveig Landquists sagor är ofta "onda sagor", hennes fantasier rymmer en hel del av tillvarons skräck och ångest. I den diktcykel som givit den nya boken dess titel heter det bl. a.:

Kärr av ängslan väntar på din fot
rädslans jätteblommor smakar gärna
på ditt kött.

Det förrädiska i livet får alltså sin lyriska tribut av denna kvinnliga poet; men mot stunderna av tvivel, ängslan och sorg kan hon sätta skönhetsupplevelsens moment av friskhet och styrka ("Ljuset och gropen", "Blodet och dagen", "Undanstulen minut"). Det finns i sådana poem en inte stark men i sin skygghet och diskretion fin och tilltalande ton. Den talar om ett inbundet sinnes längtan efter livets befriande ögonblick, och gör det på ett sådant sätt att läsaren aldrig betvivlar upplevelsens äkthet och värme.

I debutanten *Marianne Linders* diktsamling *Brunnarna* (Bonniers, 4:75) möter man tongångar som är karaktäristiska för ungdomsårens själsliv: ensamhetskänsla, sårad idealitet, dödsaningar, en vag religiositet. Strängen är ofta hårt spänd, ibland intill bristningsgränsen. I formellt avseende kan Marianne Linder många gånger erinra om Vilhelm Ekelund och om Karin Boye. Men vad hon ännu saknar är dessa lyrikers förmåga av koncentration och stränghet. Marianne Linder har ännu inte lärt sig att sätta upp barriärer mot allsköns känslosvall. Därför tecknar hennes dikter understundom en mycket vag linje, blir utflytande och suddiga. Ändå är det värt att lägga märke till den ungdomliga hettan i en del av Marianne Linders dikter. Den nakna, värnlösa känslan undgår inte att utöva sin verkan i synnerhet i några erotiska poem ("Bortvänd kärlek" t. ex.).

JOHANNES EDFELT

Kort om böcker

VEM ÄR VIC?

Vic Suneson — vem det nu är — har tagit ett rejält steg framåt med årets deckare — *Mord i själva verket* (Gebers, 8 kr.). Inte bara därför att historien andas en vacker aversion mot svensk ämbetsmannabyråkrati; att författaren sett verksmiljön på mycket nära håll är inte att ta fel på. Men de tabbar i själva kriminallogiken som skämde hans tidigare "Mördaren har matchboll" har ingen motsvarighet här. Möjligen slänger han något vårdslöst in ett extra mordmotiv på slutet, men historien hänger ihop, läsaren har sin chans, och upplösningen småfryser man högaktningsfullt av. Den lediga jargongen och talangen att fånga Stockholmsglimtar frapperar även denna gång. Varför fortsätter karln att vara anonym? Eller är han en hon? Eller heter han Vic Suneson?

BANG

*

ABSALOMS DÖD

lyder titeln på en dikt av *Lennart Hellsing*. Försedd med fantasifulla och intressanta teckningar av *Knut V. Pettersson* har den i en upplaga av 300 ex. och till det nätta priset av 18 kr. utgivits av KF:s förlag. Lennart Hellsing har i sin dikt inte mäktat ge någon psykologiskt nyanserad bild av den upproriske Absalom, Davids son, men liksom i tidigare dikter visar han också här sin styrka i återgivandet av naturdetaljer: det österländska landskapet, scenerierna kring den döende Absalom, återges med sann precision och med målerisk verv. Det är alltså mer ramverket än tavlans centralfigur som väcker intresse i denna dikt.

JOHANNES EDFELT

DRAMATISERAD FÖRUNDERSÖKNING

Brottstycken och stycken av brott ur ensamma, övergivna, grymt förkastade människors liv vill *Dagny Sundgren* skildra i sin bok med deckartiteln *Vem var den skyldige?* (Harriers, 11:50). Hon redovisar noggrant för deras öden, som alla slutar med dom inför rätta. Domstolsutdrag med förundersökarens fullständiga rapport bifogas varje "fall" — boken kan sägas utgöra dramatiseringar av dessa rapporter.

En rad olyckliga människogestalter passerar revy, ett par av dem griper läsaren genom sin situations hopplöshet och orättvisa. Dagny Sundgrens bok har otvivelaktigt värde som dokument över vart människors ondska och egoism kan leda. Men författarinnan skulle nått mycket större effekt om hon inte genomgående gjort offren för denna ondska till oskyldiga hjältar, till martyrer och helgon. Trovärdigheten i den psykologiska skildringen blir ibland katastrofalt lidande genom denna onyanserade glorifiering.

LARS ÖHNGREN

Norden och världsmakterna i kvällsdebatt på Högskolan

Professorerna Worm-Müller (t. v.) och Keilhau från Oslo inleder debatten.

Professorerna Keilhau och Worm-Müller från Oslo inleder i kväll en debatt om Norden och världsmakterna med föredrag om Norges ställning i dagens världspolitiska situation. Stockholms högskolas studentkår är anordnare av mötet.

Såvitt bekant är det första gången som den norska synen, den av praktiskt taget hela det norska folket företrädda synen på det internationella läget och Norges utrikespolitik tolkas för svensk publik. Bättre talesmän för vårt grannfolk kunde inte ha valts: såväl historieprofessorn Worm-Müller som ekonomiprofessorn Keilhau är kända som lysande talare. Oberoende av åsikterna om Norges och Sveriges nuvarande politik bör man kunna glädja sig åt detta inslag i den svenska debatten; det bör kunna tjäna både som orientering och som stimulans.

"Leve Curie" målades på gatstenarna.

Utanför franska ambassaden, Narvavägen 28, har några demonstranter målat Vive Curie (Leve Curie) på gatstenarna. Polisen håller för troligt att det är några av de ungkommunister som 1 maj demonstrerade med plakat utanför ambassaden med anledning av Curies avskedande som agerat målare. Gatukontoret har på söndagen gjort ansträngningar att få loss färgen, som tycks ha bitit sig in i gatstenarna ordentligt.

Internationella vägföreningen (The International Road Federation) håller styrelsesammanträde den 11—14 maj i Lugano, Schweiz. Till sammanträdet väntas delegater utom från Europa även från Amerika, Sydafrika och Indien. Svensk representant i styrelsen är ordföranden i Svenska vägföreningen, landshövding Malte Jacobsson, Göteborg. Då han denna gång är hindrad delta, reser i stället verkställande direktören i Svenska vägföreningen, civilingenjör Bertil Liljeqvist till Schweiz som svensk representant.

Ingen dakapodans, allmän banstrejk

Folkparksledningarnas i Västmanlands distrikt beslut att ingen dakapodans skall få förekomma vid folkparkerna i sommar vållade på lördagskvällen dansstrejk i Köping.

1.400 personer besökte Folkets park, men på båda dansbanorna fick musiken spela utan dansande. De som försökte gå upp på dansbanorna uppmanades att låta bli detta. Ställningen blev mycket uppjagad, och olika deputationer uppvaktade folkparksledningen i ärendet utan resultat, men då ordningsvakterna förklarade att de inte kunde stå till svars för ordningen längre beslöt folkparksledningen att återgå till det förfaringssätt som tidigare praktiserats. (TT, Köping.)

Svenskt fartyg på grund vid Vasa

Motorseglaren "Alma" av Oskarshamn stötte vid 15-tiden på söndagen på Stortallgrund strax utanför Vasa, dit fartyget var på väg för att lasta. Skadorna blev mycket svåra, omtalar kapten Ragnar Bergvall, Göteborg, fartygets befälhavare, vid ett radiosamtal med Dagens Nyheter.

Från Vasa gick bärgningsångaren "Hercules" ut och anlände till olycksplatsen vid 21-tiden. Fartyget står hårt på, och man beräknar att få det loss först framemot måndagsmorgonen. Hela stäven på "Alma" är krossad, upplyser kapten Bergvall. Fartyget har sju man ombord.

Värnpliktiga officerares riksförbund hade på söndagen årsmöte på Byggnadsföreningens festvåning under ordförandeskap av kapten Kurt Ardell och i närvaro av ett sextital föreningsrepresentanter från landets olika lokalföreningar. Löjtnant A. Adelstén nyvaldes som förbundssekreterare. Ett tiotal hedersteckеn, varav ett i guld till löjtnant T. Lindell, Malmö, utdelades av hedersordföranden, kapten C.-P. Ossbahr.

Kör på Firestone
- för säkerhets skull -
råder Bill Holland, segrare i Indianapolisloppet 1949

de är provade i hårda tävlingar för att trygga Er säkerhet

Firestone har bredare specialmönstrad slitbana som varar längre och ger "torrt grepp" på våta vägar!

Firestone är av högklassigt naturgummi som med speciella metoder oupplösligt förenats med en stomme av utvald cord!

Firestone är överlägset mjuka att åka på och ger en behaglig känsla av säkerhet i alla situationer!

FÖRSÄLJES AV FIRESTONE GUMMIAKTIEBOLAG, STOCKHOLM
TILLVERKAS AV VISKAFORS GUMMIFABRIK AB, VISKAFORS

15/5

utgår tiden för inlämnande av manuskript till tävlan om

STORA SKANDINAVISKA ROMANPRISET 1950.

Prissumma: 15.000 kr.

Manuskripten inlämnas till Wahlström & Widstrand, Regeringsgatan 83, Stockholm.

AB Europafilm
Hemmets Journal
Wahlström & Widstrand

Har jag rätta golv hemma?

Svar på detta — liksom på många, många andra byggfrågor — får ni på den intressanta utställningen

"BYGG BÄTTRE"

17—31 MAJ
i MÄSSHALLARNA
vid Lidingövägen

fp

STADSFULLMÄKTIGELEDAMOTEN FRU MIX ANKER BRAATHEN

talar vid folkpartimötet å absolutisternas pensionat, Karlavägen 58, 2 tr., i dag, måndag, kl. 19.30.

Samkväm med kaffe och filmförevisning.

Kandidatnominering till kyrkofullmäktigevalet.

Anmälan per tel. 11 30 38.

FOLKPARTIET
Medborgarföreningens Engelbrektsavdelning.

En stimulerande dryck

Te är en stimulerande dryck och CO-OP-teerna låter Er känna just den fina smak, som man bara får fram ur verkligt högklassiga och harmoniska teblandningar. — Brygg Ert te i kanna i 3—5 minuter.

INDIA BLEND och CEYLON BLEND

finns i konsumbutiker

Ni som skall bygga eller modernisera...

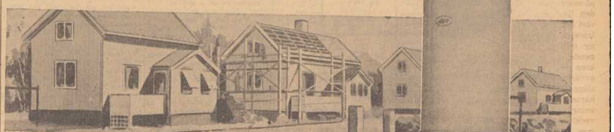

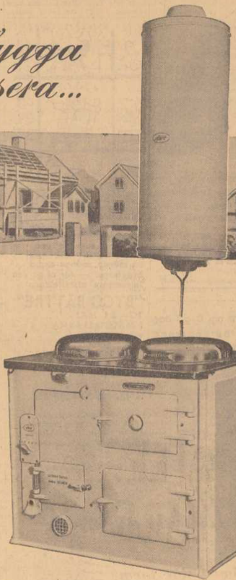

har Ni tänkt på vilka fördelar AGA-systemet erbjuder?

När man gör upp en specifikation för villabygget eller reparationen vill man vara förvissad om materialens förstklassighet samt att valet faller på vad som är mest ekonomiskt.

Gäller frågan en sådan utrustningsdetalj som spisen i köket, har Ni då närmare tänkt Er in i vad AGA-systemets mångsidiga värmetjänst kan erbjuda?

DRIFTKOSTNADEN

för AGA-systemet blir mycket låg, ty i många fall inbesparas AGA-spisens koksförbrukning genom att värmepannan i källaren avlastas från köksuppvärmningen, varmvattenberedningen och eldningen under övergångsperioderna. Och ändå lämnar AGA-systemet varmvatten även sommartid...

Genom AGA-systemet erhåller man, förutom erforderlig värme för matlagningen:

1 Totalbehovet av varmvatten för disk, rengöring, bad etc.

2 Uppvärmning av köket vintertid. (Utan radiator i köket)

3 Förkortad eldningsperiod för värmepannan.

I en mindre eller medelstor villa, där köket genom serveringsrum etc. icke ligger alltför isolerat från övriga rumsutrymmen, åstadkommer nämligen förbränningen i AGA-spisen den luftväxling och den värmeutstrålning som genom sin kontinuitet även förmår hålla luften torr i villans övriga utrymmen under övergångsperioderna höst och vår. Detta i förening med att AGA-systemet alltid har varmvatten till hands gör, att värmepannan i källaren ofta icke behöver eldas under övergångsperioderna.

INSTALLATIONSKOSTNADEN

för AGA-systemet blir ej så stor, ty det medger slopande av radiator i köket samt varmvattenberedare till eller varmvattenbatteri i källarpannan.

Läs mera om AGA-systemet i vår broschyr "Talande siffror" som erhålles gratis om nedanst. kupong insändes.

AGA SPISEN
Spisen som sparar — värmen som varar

SVENSKA AKTIEBOLAGET GASACCUMULATOR
STOCKHOLM — LIDINGÖ

Var god sänd broschyren "Talande siffror"

Namn: ......

Adress: ......

D.N. 8/5

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.